

Sygn. akt *I ACa 787/21*

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 października 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Małgorzata Kaźmierczak

Protokolant: sekretarz sądowy Andrzej Becker

po rozpoznaniu w dniu 20 października 2022 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **(...) Spółki Akcyjnej w (...) z siedzibą w P.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Prezydentowi Miasta P. zastępowanemu przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej**

o ustalenie

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 28 czerwca 2021 r. sygn. akt (...)

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. oddala powództwo;
2. nie obciąża powoda kosztami zastępstwa procesowego pozwanego;

II. nie obciąża powoda kosztami zastępstwa procesowego pozwanego w postępowaniu apelacyjnym.

Małgorzata Kaźmierczak

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 czerwca 2021 r. Sąd Okręgowy w P.:

1. ustalił, że opłata za użytkowanie wieczyste za lata 2011 – 2012 następujących nieruchomości:

a) położonej w P. przy ulicy (...), działka nr (...), zapisanej w księdze wieczystej (...),

b) położonej w P. przy ul. (...), w skład której wchodzi działki oznaczone numerami: (...) oraz (...) i (...), zapisanej w księdze wieczystej (...),

c) położonej w P. przy ul. (...), w skład której wchodzi działki oznaczone numerami: (...), zapisanej w księdze wieczystej (...)

o łącznej powierzchni 6,9667 ha, objętej wyrokiem Sądu Okręgowego w P. XII Wydział Cywilny z dnia 19 maja 2016 r. w sprawie o sygnaturze akt (...) wchodzi
w skład zatwierdzonego układu zawartego na Zgromadzeniu (...) S.A.
w dniu 11 grudnia 2013 r. i podlega redukcji zobowiązań obejmujących należności główne
o 99%, umorzenia wszystkich należności ubocznych, w tym odsetek umownych i ustawowych w całości, spłaty przypadających tym wierzycielom należności w ciągu 10 lat w 40 kwartalnych ratach, po upływie 12-to miesięcznej karencji od dnia prawomocnego zatwierdzenia układu,
a związku z tym opłata z tytułu użytkowania wieczyste za 2011 i 2012 rok wynosi
18.636,60 zł

2. kosztami postępowania obciążył pozwanego i z tego tytułu zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 57.409,- zł jako zwrot opłaty sądowej od pozwu (46.592 zł), wynagrodzenia pełnomocnika (10.800,- zł) i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa
(17 zł).

Wydając powyższy wyrok Sąd pierwszej instancji ustalił, że powódka jako (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P. była użytkownikiem wieczystym stanowiących przedmiot własności Skarbu Państwa:

- nieruchomości położonej w P. przy ul. (...), oznaczonej jako działka nr (...), zapisanej w księdze wieczystej (...)
- działki oznaczonej numerami: (...) oraz numerami: (...) i (...) zapisanej w księdze wieczystej (...)
- działki oznaczonej numerami: (...) zapisanej w księdze wieczystej (...)

Pismem z dnia 29 października 2010 r. Prezydent Miasta P. wypowiedział powódce obowiązującą opłatę roczną w wysokości 292.748,74 zł z tytułu użytkowania wieczystego wskazanych powyżej nieruchomości oraz zaoferował przyjęcie nowej opłaty w wysokości 1.076.146,59 zł począwszy od dnia 1 stycznia 2011 r.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła powódka do Samorządowego Kolegium Odwoławczego.

Orzeczeniem z dnia 9 lipca 2013 roku Samorządowe Kolegium Odwoławcze w P. oddaliło wniosek powódki.

Od powyższego orzeczenia powódka wniosła sprzeciw do Sądu Okręgowego w P.. Postępowanie w tej sprawie toczyło się pod sygn. akt (...).

Pismem z dnia 4 lipca 2012 r. (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P. wniosła o ogłoszenie upadłości z możliwością zawarcia układu i pozostawienie dłużnikowi zarządu własnego nad majątkiem wchodzącym w skład masy upadłości.

Uzasadniając swój wniosek, dłużnik wskazał, iż spółka znalazła się w sytuacji, w której wystąpiły problemy z rentownością i płynnością, co z kolei skutkowało brakiem terminowego płacenia swoich należności wykonywania robót.

Postanowieniem z dnia 13 września 2012 r., sygn. akt (...), Sąd Rejonowy P. - Stare Miasto w P., XI Wydział Gospodarczy do Spraw Upadłościowych i Naprawczych ogłosił upadłość z możliwością zawarcia układu (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P..

Postanowieniem z dnia 19 grudnia 2013 r., sygn. akt (...), Sąd Rejonowy P. – Stare Miasto w P. XI Wydział Gospodarczy do Spraw Upadłościowych i Naprawczych sprostował w trybie 262 ust.2 puin listę wierzycieli w odniesieniu do Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta P. w ten sposób, że uznał kategorię IV wierzycieli w kwocie łącznej **697.312,22 zł**, z czego kwotę 680.131,73 zł tytułem należności głównej,

a kwotę 17.198,49 zł tytułem odsetek ustawowych.

Pozwany Skarb Państwa - Prezydent Miasta P. na liście wierzytelności został uznany na kwotę 697.312,22 zł, która to kwota wynikała z opłat z tytułu użytkowania wieczystego, obliczonych w dotychczasowej wysokości, w związku z prowadzonym postępowaniem w sprawie podwyższenia opłaty z tytułu opłat za użytkowanie wieczyste. Kwota ta, zgodnie z postanowieniami układu została zredukowana o 50%.

Postanowieniem z dnia 20 grudnia 2013 roku, sygn. akt (...), Sąd Rejonowy P. - Stare Miasto w P., XI Wydział Gospodarczy do Spraw Upadłościowych

i Naprawczych w punkcie I oddalił zarzuty przeciwko układowi wniesione w dniu

18 grudnia 2013 r. przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P., a w punkcie II zatwierdził układ zawarty na zgromadzeniu wierzycieli w dniu 11 grudnia 2013 r., w wyniku którego doszło do redukcji zobowiązań Spółki powstałych przed dniem ogłoszenia upadłości, o następującej treści:

1. w stosunku do wierzycieli (drobnych) posiadających do 10.000 zł należności głównej wierzytelności.
 - a. spłaty należności głównej bez redukcji, jednorazowo po upływie 9-cio miesięcznej karencji od dnia prawomocnego zatwierdzenia układu,
 - b. umorzenia wszystkich należności ubocznych, w tym odsetek umownych i ustawowych w całości.
2. w stosunku do wierzycieli posiadających od 10.000,01 zł do 100.000 zł należności głównej wierzytelności:
 - a. redukcji zobowiązań obejmujących należności główne o 30%,
 - b. umorzenia wszystkich należności ubocznych, w tym odsetek umownych i ustawowych w całości,
 - c. spłaty przypadających tym wierzycielom należności w ciągu 5 lat w 20 kwartalnych ratach, po upływie 12-to miesięcznej karencji od dnia prawomocnego zatwierdzenia układu.
3. w stosunku do wierzycieli posiadających od 100.000,01 zł do 500.000 zł należności głównej wierzytelności:
 - a. redukcji zobowiązań obejmujących należności główne o 40%,
 - b. umorzenia wszystkich należności ubocznych, w tym odsetek umownych i ustawowych w całości,
 - c. spłaty przypadających tym wierzycielom należności w ciągu 5 lat w 20 kwartalnych ratach, po upływie 12-to miesięcznej karencji od dnia prawomocnego zatwierdzenia układu.
4. w stosunku do wierzycieli posiadających od 500.000,01 zł do 1.500.000 zł należności głównej wierzytelności:
 - a. redukcji zobowiązań obejmujących należności główne o 50%,
 - b. umorzenia wszystkich należności ubocznych, w tym odsetek umownych i ustawowych w całości,
 - c. spłaty przypadających tym wierzycielom należności w ciągu 5 lat w 20 kwartalnych ratach, po upływie 12-to miesięcznej karencji od dnia prawomocnego zatwierdzenia układu.
5. w stosunku do wierzycieli posiadających powyżej 1.500.000 zł należności głównej wierzytelności:
 - a. redukcji zobowiązań obejmujących należności główne o 99%,

b. umorzenia wszystkich należności ubocznych, w tym odsetek umownych i ustawowych w całości.

c. spląty przypadających tym wierzycielom należności w ciągu 10 lat w 40 kwartalnych ratach, po upływie 12-to miesięcznej karencji od dnia prawomocnego zatwierdzenia układu.

6. w stosunku do wierzycieli leasingowych zakaz wypowiedzenia umów leasingu do czasu wykonania układu, spląty wymagalnej sumy wierzytelności w 24 równych miesięcznych ratach po zapłaceniu ostatniej raty leasingowej wynikającej z umowy leasingu, po upływie 12-to miesięcznej karencji od dnia prawomocnego zatwierdzenia układu.

7. w stosunku do wierzycieli posiadających do 400.000 zł należności głównej wierzytelności, których wierzytelności są zabezpieczone hipoteką na nieruchomościach, przy założeniu, iż stosownie do treści art. 273 ust. 2 Prawa upadłościowego i naprawczego najpóźniej do głosowania Zgromadzenia Wierzycieli wierzyciele ci wyrażą zgodę na objęcie tych wierzytelności układem upadły jest zobowiązany i uprawniony do:

a. umorzenia należności ubocznych, w tym odsetek umownych i ustawowych w całości,

b. spląty bez redukcji w ciągu 6 lat w 24 kwartalnych ratach po upływie 12-to miesięcznej karencji od dnia prawomocnego zatwierdzenia układu, lub redukcji o 30% i splątę pozostałych 70 % w ciągu 3 lat w 12 kwartalnych ratach po upływie 12- to miesięcznej karencji od dnia prawomocnego zatwierdzenia układu,

8. w stosunku do wierzycieli posiadających od 400.000,01 zł do 2.500.000 zł należności głównej wierzytelności, których wierzytelności są zabezpieczone hipoteką na nieruchomościach, przy założeniu, iż stosownie do treści art. 273 ust 2 Prawa upadłościowego i naprawczego - najpóźniej: do głosowania Zgromadzenia Wierzycieli wierzyciele ci wyrażą zgodę na objęcie tych wierzytelności układem upadły jest zobowiązany i uprawniony do:

a. umorzenia należności ubocznych, w tym odsetek umownych i ustawowych w całości,

b. spląty bez redukcji w ciągu 6 lat w 24 kwartalnych ratach po upływie 12-to miesięcznej karencji od dnia prawomocnego zatwierdzenia układu,

9. w stosunku do wierzycieli posiadających powyżej 2.500.000 zł należności głównej wierzytelności, których wierzytelności są zabezpieczone hipoteką na nieruchomościach, przy założeniu, iż stosownie do treści art. 273 ust. 2 Prawa upadłościowego i naprawczego najpóźniej do głosowania Zgromadzenia Wierzycieli wierzyciele ci wyrażą zgodę na objęcie tych wierzytelności układem upadły jest zobowiązany i uprawniony do:

a. umorzenia należności ubocznych, w tym odsetek umownych i ustawowych w całości,

b. spląty bez redukcji w ciągu 10 lat w 40 kwartalnych ratach po upływie 12-to miesięcznej karencji od dnia prawomocnego zatwierdzenia układu.

Postanowieniem z dnia 8 maja 2014 r., sygn. akt (...), Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w P. XI Wydział Gospodarczy do Spraw Upadłościowych i Naprawczych zakończył postępowanie upadłościowe z możliwością zawarcia układu (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P..

Wyrokiem z dnia 19 maja 2016 r., sygn. akt (...), Sąd Okręgowy w Poznaniu po rozpoznaniu sprawy z powództwa (...) Spółka Akcyjna w upadłości układowej

z siedzibą w P. /KRS: (...) przeciwko Skarbowi Państwa- Prezydentowi Miasta P. o ustalenie opłaty z tytułu użytkowania wieczystego - ustalił, że opłata za użytkowanie wieczyste następujących nieruchomości:

- 1) położonej w P. przy ul. (...), oznaczonej na mapie nr (...) dla obrębu J. jako działka nr (...), zapisanej w księdze wieczystej (...),
- 2) położonej w P. przy ul. (...) w skład której wchodzi działki oznaczone na mapie nr (...) dla obrębu J. numerami: (...) a na mapie nr (...) dla obrębu J. numerami: (...) zapisanej w księdze wieczystej (...),
- 3) położonej w P. przy ul. (...), w skład której wchodzi działki oznaczone na mapie nr (...) dla obrębu J. numerami: (...) zapisanej w księdze wieczystej (...)

o łącznej powierzchni 6,9667 HA wynosi **931.830,- zł** rocznie począwszy od 1 stycznia 2011 r.

Pozwem wniesionym do Sądu Okręgowego w Poznaniu w dniu 21 maja 2019 r. Skarb Państwa reprezentowany przez Prezydenta Miasta P. wniósł o nakazanie (...) Spółce Akcyjnej w (...) z siedzibą w P., aby zapłaciła powodowi tytułem zaległych opłat za użytkowanie wieczyste za lata 2011 – 2016 łączną kwotę 3.542.307,25 zł z odsetkami w wysokości 7% w stosunku rocznym, zgodnie z obwieszczeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 stycznia 2016 r. w sprawie wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie (Monitor Polski poz. 47), wydanego na podstawie art. 481 § 2⁴ kodeksu cywilnego, liczonymi w sposób szczegółowo wskazany w treści pozwu. Sprawa została zarejestrowana pod sygn. I C 1187/19.

W dniu 25 czerwca 2019 r. referendarz sądowy, uwzględniając żądanie pozwu, wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty, wniesionym w dniu 9 lipca 2019 r. (...) Spółka Akcyjna w (...) z siedzibą w P. wniosła o oddalenie powództwa w całości, a także o zawieszenie niniejszego postępowania do czasu prawomocnego zakończenia postępowania toczącego się z powództwa (...) Spółki Akcyjna w (...) przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Prezydenta Miasta P. przed Sądem Okręgowym w P. pod sygnaturą akt (...)(aktualnie sygn. akt (...)).

Uzasadniając wniosek o zawieszenie postępowania (...) Spółka Akcyjna w likwidacji z siedzibą w P. wskazała, że w dniu 3 września 2018 r. złożyła do Sądu Okręgowego w P. pozew przeciwko powodowi o – między innymi – ustalenie, że opłata za użytkowanie wieczyste za rok 2011 oraz 2012 nieruchomości położonej w P. przy ul. (...), działka nr (...), zapisanej w księdze wieczystej (...), położonej w P. przy ul. (...), w skład której wchodzi działki oznaczone numerami: (...) zapisanej w księdze wieczystej (...), oraz położonej w P. przy ul. (...), w skład której wchodzi działki oznaczone numerami: (...) zapisanej w księdze wieczystej (...), o łącznej powierzchni 6,9667 ha ustalonej wyrokiem Sądu Okręgowego w P. z dnia 19 maja 2016 r. w sprawie o sygnaturze akt (...) wchodzi w skład zatwierdzonego układu zawartego na zgromadzeniu wierzycieli (...) spółki akcyjnej w dniu 11 grudnia 2013 r. i podlega redukcji zobowiązań obejmujących należności główne o 99%.

Prawomocnym postanowieniem z dnia 29 lipca 2019 r., sygn. akt (...), Sąd Okręgowy w P. po rozpoznaniu sprawy z powództwa Skarbu Państwa reprezentowanego przez Prezydenta Miasta P. przeciwko (...) spółka akcyjna w likwidacji z siedzibą w P. o zapłatę na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. zawiesił postępowanie w sprawie.

W uzasadnieniu tego postanowienia, Sąd wskazał, że orzeczenie wydane w sprawie o sygn. akt (...) (obecnie (...)) będzie wiązało Sąd w sprawie o sygn. akt (...). Postępowanie prowadzone pod sygnaturą akt (...) dotyczy bowiem kwestii ustalenia, że stanowiąca wierzytelność Skarbu Państwa opłata za użytkowanie wieczyste za rok 2011 i 2012, dotycząca objętych przedmiotem niniejszego postępowania nieruchomości, wchodzi w skład zatwierdzonego układu wierzycieli pozwanego i podlega redukcji o 99%. Przedmiotem sprawy o sygn. akt (...) jest natomiast roszczenie pieniężne Skarbu Państwa o zapłatę należności z

tytułu użytkowania wieczystego, w tym między innymi za rok 2011 i 2012. W konsekwencji Sąd stwierdził, że zbieżna podstawa faktyczna obu spraw powoduje, że orzeczenie wydane w sprawie z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w (...) z siedzibą w P. ma charakter prejudycjalny w stosunku do postępowania toczącego się w sprawie o sygn. akt (...).

Sąd Okręgowy poczynił następujące rozważania prawne.

W ocenie Sądu pierwszej instancji powództwo okazało się zasadne i podlegało uwzględnieniu.

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że wbrew twierdzeniom pozwanego powódka posiada interes prawny w żądaniu udzielenia ochrony prawnej przez wydanie wyroku ustalającego, że wysokość opłaty za użytkowanie wieczyste za rok 2011 oraz 2012 wchodzi

w skład zatwierdzonego układu zawartego na zgromadzeniu wierzycieli (...) S.A.

w dniu 11 grudnia 2013 r.

Sąd Okręgowy wskazał, że obecnie toczą się dwa równoległe postępowania i obydwie dotyczą tych samych podmiotów. Mianowicie oprócz postępowania w niniejszej sprawie, przed Sądem Okręgowym w Poznaniu pod sygnaturą akt (...) toczy się również postępowanie z powództwa Skarbu Państwa reprezentowanego przez Prezydenta Miasta P. przeciwko (...) Spółka Akcyjna w (...) z siedzibą w P. o zapłatę tytułem zaległych opłat za użytkowanie wieczyste za lata 2011 – 2016 łączną kwotą 3.542.307,25 zł z odsetkami w wysokości 7% w stosunku rocznym. Prawomocnym postanowieniem z dnia 29 lipca 2019 r., sygn. akt (...), Sąd Okręgowy w Poznaniu po rozpoznaniu sprawy z powództwa Skarbu Państwa zawiesił postępowanie w sprawie, wskazując jednocześnie, że orzeczenie wydane w sprawie o sygn. akt (...) (obecnie (...)) będzie wiązało Sąd w sprawie o sygn. akt (...).

W konsekwencji skoro prawomocnym orzeczeniem, wydanym w sprawie o sygn. akt (...) Sąd stwierdził, że orzeczenie, które zapadnie w niniejszej sprawie ma charakter prejudycjalny w stosunku do sprawy o sygn. akt (...) to uznać należało, że powódka posiada interes prawny w niniejszej sprawie.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że żądanie pozwu nie dotyczy ustalenia wysokości opłaty rocznej w wysokości innej niż ta, która została ustalona prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 19 maja 2016 r., a ustalenia, że opłata ustalona prawomocnym wyrokiem wchodzi w skład zatwierdzonego układu.

Odnosząc się do treści art. 71 ust. 4, art. 77, art. 78, art. 79 ust. 8

w związku z ust. 5 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 121 ze zm.) oraz mając na względzie oraz treść prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 19 maja 2016 r., sygn. akt (...), Sąd Okręgowy uznał, że opłata z tytułu użytkowania wieczystego powoda obowiązuje od dnia 01 stycznia 2011 r.

Dalej Sąd pierwszej instancji zważył, że zgodnie z art. 272 ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 60, poz. 535 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym w stosunku do postępowania układowego powoda, układ obejmuje wszelkie wierzytelności powstałe do końca dnia poprzedzającego dzień ogłoszenia upadłości.

Sąd Okręgowy wskazał, że opłaty roczne wnosi się przez cały okres użytkowania wieczystego, w terminie do dnia 31 marca każdego roku, z góry za dany rok. Ogłoszenie upadłości spółki (...) S.A. nastąpiło w dniu 13 października 2012 r. Zatem przed ogłoszeniem upadłości powódka była zobowiązana do dokonania opłaty z tytułu użytkowania wieczystego za 2011 oraz 2012 rok. W myśl prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego z dnia 19 maja 2016 r. opłata z tytułu użytkowania wieczystego uległa podwyższeniu do kwoty 931.830,- zł rocznie począwszy od 01 stycznia 2011 r. Zatem za 2011 oraz 2012 rok suma opłat wynosi kwotę 1.863.660 zł. Z kolei w punkcie 5 postanowienia Sądu Rejonowego P. w P. z dnia 20 grudnia 2013 r. w stosunku do wierzycieli posiadających powyżej 1.500.000 zł należności głównej wierzytelności dochodzi do redukcji zobowiązań obejmujących należności główne o 99%, umorzenia wszystkich należności ubocznych, w tym odsetek umownych i ustawowych w całości oraz spłaty przypadających tym wierzycielom

należności w ciągu 10 lat w 40 kwartalnych ratach, po upływie 12-to miesięcznej karencji od dnia prawomocnego zatwierdzenia układu. Z uwagi na to, że wierzytelność z tytułu opłat za użytkowanie wieczyste przekracza kwotę 1.500.000 zł to opłatę z tytułu użytkowania wieczystego za lata 2011 - 2012 należy objąć redukcją o 99% zgodnie z punktem

5 postanowienia Sądu Rejonowego Poznań Stare Miasto w P. z dnia 20 grudnia 2013 r. W konsekwencji wierzytelność ta wynosi 18.636,60 zł (tj. $931.830 \text{ zł} \times 2 = 1.8863.660 \text{ zł} \times 1 \%$).

Zdaniem Sądu pierwszej instancji opłatę objętą wyrokiem Sądu Okręgowego w P. z dnia 19 maja 2016 r. należy zredukować w sposób przedstawiony powyżej zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego Poznań Stare Miasto w P. z dnia 20 grudnia 2013 r. jako wierzytelność istniejącą w chwili prowadzenia postępowania upadłościowego z możliwością zawarcia układu.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo i orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

Sąd pierwszej instancja obciążył pozwanego kosztami postępowania jako przegrywającego spór – na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. (pkt 2 wyroku).

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany, zaskarżając go w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi pozwany zarzucił naruszenie:

1. art. 365 § 1 w zw. z art. 361 k.p.c. przez przyjęcie, że związanie Sądu postanowieniem o zawieszeniu postępowania na tej podstawie, że rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego, tj. postępowania w sprawie o ustalenie, przesądza o istnieniu interesu prawnego w sprawie o ustalenie, która została uznana za prejudycjalną przez Sąd, który wydał postanowienie o zawieszeniu postępowania;
2. art. 189 k.p.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że powód ma interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie;
3. art. 272 ustawy z 28 lutego 2003 r. prawo upadłościowe i naprawcze przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że układ zawarty w postępowaniu upadłościowym zatwierdzonym postanowieniem Sądu Rejonowego Poznań Stare Miasto w P. z 20 grudnia 2013 r., (...) obejmuje wierzytelność powstałą po ogłoszeniu upadłości a nawet po zakończeniu postępowania upadłościowego, wynikającą z konstytucyjnego wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z 19 maja 2016 r., (...), w przedmiocie ustalenia opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste nieruchomości, tj. wierzytelność o zapłatę kwoty stanowiącej różnicę między opłatą w zaktualizowanej wysokości a opłatą w dotychczasowej wysokości.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości przez oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów zastępstwa procesowego zgodnie z art. 32 ust. 3 ustawy z 15 grudnia 2016 r., według norm przepisanych oraz o zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed Sądem drugiej instancji, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o oddalenie apelacji pozwanego w całości oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Zasadny okazał się zarzut naruszenia art. 189 k.p.c., przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że powód ma interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie. Interes prawny, jako materialnoprawna przesłanka powództwa

o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa (art. 189 k.p.c.), musi istnieć nie tylko w chwili wytoczenia powództwa, ale warunkiem jego uwzględnienia jest istnienie tego interesu w chwili zamknięcia rozprawy (art. 316 § 1 k.p.c.) (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2006 r., sygn. akt (...); wyrok Sądu Apelacyjnego w L. z dnia 29 maja 2013 r., sygn. akt (...)). Powództwo o ustalenie powinno być ostatecznym i jedynym środkiem, z jakiego powinien móc skorzystać powód, a więc nie powinien mu – co do zasady – służyć żaden inny instrument prawny służący ochronie omawianego interesu. Wytaczaniu powództwa o ustalenie sprzeciwia się zasada ekonomii procesowej i zapobieżenie wnoszenia do sądu zbędnych spraw, w szczególności, że wyrok jedynie ustalający istnienie stosunku prawnego lub prawa nie zapewni powodowi ostatecznej ochrony prawnej, gdyż nie jest wykonalny na drodze egzekucji sądowej – w przeciwieństwie do wyroków zasądzających (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z 22 listopada 2002 r.,

(...), L.). Prawidłowe jest więc stanowisko, że sąd nie może oddalić jako przedwczesnego powództwa o świadczenie, uznając że powód powinien w odrębnym procesie żądać ustalenia stosunku prawnego uzasadniającego roszczenie o zapłatę (art. 189 k.p.c.;

por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 1999 r., (...), OSNAPiUS 2000, Nr 16, poz. 615) [T. S. (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–505⁽³⁹⁾. Tom I, W. 2019].

Tymczasem w niniejszej sprawie, o ile interes prawny istniał w chwili wytoczenia powództwa, to odpadł wraz z chwilą wytoczenia przed Sądem Okręgowym w Poznaniu powództwa o zapłatę przez pozwanego Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta P., zarejestrowanego pod sygnaturą akt sprawy (...). Roszczenie pozwanego Skarbu Państwa w tejże sprawie obejmuje dochodzenie należności z tytułu opłat za użytkowanie wieczyste w latach 2011 – 2016. Oczywistym przy tym pozostaje, że Sąd Okręgowy

w P. będzie musiał ustalić, czy wierzytelności z tytułu opłat za użytkowanie wieczyste za lata 2011 -2012 są objęte układem, zawartym na zgromadzeniu wierzycieli (...) spółki akcyjnej w dniu 11 grudnia 2013 r., zatwierdzonym postanowieniem Sadu Rejonowego Poznań – Stare Miasto w P. z dnia 20 grudnia 2013 r., sygn. akt (...) i czy podlegają one redukcji obejmujących należności główne o 99%. Stan niepewności prawnej będzie więc usunięty w drodze podjęcia przez powoda obrony i podniesionych przez niego zarzutów w toku wytoczonego przez pozwanego procesu o zapłatę. Obecnie nie istnieje więc realna potrzeba uzyskania przez powoda wyroku ustalającego, albowiem nie spowoduje on dalszych skutków w stosunku do wyroku wydanego w sprawie o zasądzenie świadczenia.

Także wydanie przez Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie o sygn. akt (...) postanowienia w przedmiocie zawieszenie postępowania do czasu prawomocnego zakończenia niniejszej sprawy nie sprzeciwia się uznaniu, że w sprawie brak jest interesu prawnego po stronie powoda. Zawieszenie postępowania w sprawie o sygn. akt (...) było podyktowane zależnością od wyniku niniejszej sprawy (art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c.). Jakkolwiek Sąd pierwszej instancji jest związany tymże postanowieniem, jednakże w żaden sposób nie przesądza to o interesie prawnym powoda w niniejszej sprawie. Łączenie przesłanki zawieszenia postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. z badaniem interesu prawnego na podstawie art. 189 k.p.c. jest nieprawidłowe. Sąd zawieszając postępowanie bada bowiem wyłącznie czy dana sprawa ma charakter prejudycjalny, a nie zajmuje się jej wynikiem

i ustaleniem, czy zostały spełnione przesłanki materialnoprawne dla uwzględnienia powództwa.

Wobec faktu, że naruszenie przepisu art. 189 k.p.c. skutkowało zmianą zaskarżonego wyroku, za bezprzedmiotowe należało uznać rozpoznanie zarzutu naruszenia art. 272 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, w brzmieniu obowiązującym w stosunku do postępowania układowego powoda.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i powództwo oddalił.

W konsekwencji zmiany orzeczenia co do istoty sprawy, zmianie uległo też zawarte

w punkcie 2 wyroku rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu.

O kosztach procesu przed Sądem pierwszej instancji oraz kosztach postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., odstępując od obciążania powoda kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego.

Przepis art. 102 k.p.c. ma charakter wyjątkowy, stanowi odstępstwo od zasady odpowiedzialności za wynik sprawy, będącej osnową systemu orzekania o kosztach procesu. Zgodnie z tym przepisem, sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami, gdy zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony. W ten sposób ustawodawca – w określonych okolicznościach – przyznał prymat zasadzie słuszności, nie określił jednak „wypadku szczególnie uzasadnionego” ani nie podał jego przykładów.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego taki szczególnie uzasadniony wypadek zachodzi w niniejszej sprawie. Po pierwsze wskazać należy, że powód pozostaje w likwidacji oraz swoje przychody w znacznej mierze przeznaczają na realizację układu z wierzycielami. Ponadto, zastosowanie art. 102 k.p.c. uzasadnia fakt, że oddalenie powództwa w niniejszej sprawie nastąpiło na skutek odpadnięcia interesu prawnego powoda, wynikającego z wytoczenia powództwa o zapłatę przez pozwanego. Powód w chwili wytoczenia powództwa mógł więc być subiektywnie przekonany o zasadności dochodzenia swojego roszczenia w drodze powództwa o ustalenie.

Sędzia Małgorzata Kaźmierczak

Niniejsze pismo nie wymaga podpisu własnoręcznego na podstawie § 21 ust. 4 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym.

W Portalu Informacyjnym umieściła:

sekr. sąd. Patrycja Amińska